

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

TRANSFORMATION COMMUNICATIONS ACTIVITY MEDIA MONITORING REPORT

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ НА ТЕМУ КОРУПЦІЇ ТА БОРОТЬБИ З НЕЮ В УКРАЇНІ

ЗА ПЕРІОД: 24 червня 2024 – 30 червня 2024

Цей звіт було підготовано завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Звіт був підготований MIA Technologies LLC (Osavul) через компанію Chemonics International Inc. за договором № 72012120C00003 в рамках проекту USAID «Об'єднуємося заради реформ в Україні». Зміст цього звіту є виключною відповідальністю його авторів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

ПІДСУМОК

Протягом звітного періоду ТСА проаналізували 26 000 повідомлень в українському інфопросторі (див. Глосарій), які стосувалися наступних тем: корупція у сфері оборони, у судовій та правоохоронній системах, серед вищих політичних посадовців, під час мобілізації та в процесі відновлення України. Ми виокремили 28 помітних інцидентів, які зібрали 27 мільйонів переглядів і 577 тисяч реакцій у 3 460 повідомленнях.

РЕЗУЛЬТАТИ

Скоординована неавтентична поведінка

ТСА виявили 2,419 коментарів, залишених у Фейсбуці та Телеграмі від 247 неавтентичних акаунтів. Ці повідомлення набрали 6 560 реакцій. Дані про перегляди коментарів платформами не надаються. Ці повідомлення були зібрані в кейс, який доступний за посиланням [тут](#).

У цей звітний період масштаби неавтентичної активності зросли. Однак, спектр наративів, що просуваються, залишився схожим на той, що був зафіксований раніше. Це звинувачення Заходу та Києва у розв'язанні війни, представлення війни як засобу для корупції, культивування уявлення про тотальну корумпованість України, поширення ідей про те, що гуманітарна допомога масово розкрадається та продається. Корупція в армії, правоохоронних органах та відбудові представлена в рамках вищезазначених категорій. Корупція не є основною лінією критики мобілізації в неавтентичній діяльності.

Деякі приклади неавтентично поширюваних повідомлень:

№	Опис	Повідомленн я	Реакції
[1]	Орки не матимуть що красти, бо все буде вкрадено олігархами та чиновниками НАТО	22	4
[2]	Така масштабна корупція під носом у ЄС	15	5
[3]	Брехня скрізь, Зеленський влаштовує показуху з мобілізацією, хабарництво залишається	15	5
[4]	Український патріотизм - це красти у військових	15	2
[5]	Порошенко був корупціонером, але скромним, порівняно зі "Слугами народу"	15	4
[6]	Малозрозумілі повідомлення про корупцію в НАТО	15	4
[7]	Солдати гинуть на фронті через те, що в аптеках продають медичні препарати (імовірно, ті, що призначалися для армії)	13	3
[8]	Війна була розв'язана Заходом для того, щоб привласнити Україну	13	1

[9]	Влада заборонила чоловікам виїжджати за кордон, але державні діячі можуть легко дати хабаря, щоб виїхати	13	1
[10]	Злодії, чому ви не на фронті?	13	5
[11]	"Загородзагони" та корупція в армії	13	13
[12]	Україна - держава високорозвиненої корупції	12	10
[13]	Корупція є синонімом України	11	2
[14]	Чиновники жиріють на хабарах в умовах війни	11	13
[15]	У війні винні США і Київ, а не орки	10	6
[16]	Тисячі людей помирають, щоб Зеленська-скумбрія могла пити шампанське	9	2
[17]	Ми живемо в піратській общині, а не в цивілізованій державі	9	1
[18]	Власний народ знищує Україну, а друзі перетворилися на падальників	8	0
[19]	Нам потрібно обрати нового президента, щоб покінчити зі злочинністю у владі	8	0
[20]	Порошенко боїться діяти, Залужного вигнали, Зеленський і Єрмак розкрадають	8	8
[21]	Нехай злодії помруть, бо народ голодний і холодний	8	0
[22]	Бомбосховища зачиняють через крадіжку генераторів	7	0
[23]	Зеленський лише бреше і не бореться з корупцією	7	4
[24]	Немає сил терпіти корупцію чиновників	7	3
[25]	Знову закатують новий асфальт, щоб розкрадати	6	0
[26]	Кримінальна влада може лише розкрадати	6	4
[27]	Як вони сміють продавати безкоштовну гуманітарну допомогу?	6	7
[28]	Ми не здатні любити Україну, ми можемо лише розкрадати	5	0

Корупція у вищих ешелонах влади

Інциденти, ідентифіковані ТСА щодо політичної топ-корупції, становили 786 повідомлення у 13 інцидентах, які набрали 12 316 938 переглядів та 126 688 реакцій.

Повідомлення про політичну топ-корупцію здебільшого зосереджувалися на відносинах влади та журналістів, а також на нібито конфлікті української та американської адміністрації у питанні боротьби з корупцією в Україні. У російській та проросійській комунікації журналісти, які пишуть про корупцію, були представлені як пов'язані з США агенти впливу, які мають завдання підірвати владу Зеленського, щоб зробити його американською маріонеткою. Наприклад, 50 скомпрометованих

акторів взяли участь у коментуванні заяви Єрмака про роль журналістів у боротьбі з корупцією та збереженні сприятливого іміджу держави на міжнародному рівні (№1 у таблиці нижче).

До цієї ж категорії належать повідомлення, в яких смерть співробітника американського посольства використовується для культивування нарративу про те, що Київ вбиває людей, щоб не допустити викриття масової корупції, оскільки в них брали участь 43 скомпрометовані актори (№4 у таблиці нижче).

Повідомлення з посиланням на статтю Politico про динаміку відносин між Банковою та журналістами, в якій останні звинувачують владу в тиску на журналістів через мобілізацію, використовувалися для культивування нарративу про корумпований Київ, який неправомірно мобілізує українців, щоб покарати всіх незгодних військовою службою (№6 у таблиці нижче). 31 скомпрометований акаунт долучився до цього поширення.

Повідомлення з некоректно використаною фразою Тищенка в залі суду "Корупціонери повинні нас боятися... ніхто не повинен нас боятися" поширювали 20 скомпрометованих акторів, щоб представити українську політику як вкрай тупу і смішну (№2 у таблиці нижче).

День Конституції також був використаний у діяльності російських і проросійських акаунтів. Жорстка критика Зеленського після його привітання в Instagram (щодо мобілізації, корупції, неефективності тощо) була скомпонована і подана читачеві як така, що відображає почуття всіх українців. Основною темою була нелегітимність Зеленського та мобілізація, проте корупція також фігурувала (№3 у таблиці нижче). У ній взяли участь 57 скомпрометованих акторів. Меседжі, спрямовані насамперед на населення тимчасово окупованих територій України, про те, що Зеленський продав український суверенітет корумпованому Заходу, порушивши тим самим Конституцію (№12 у таблиці нижче), також проштовхувалися місцевими російськими агентами впливу.

№	Опис	Повідомлення	Перегляди
[1]	Повідомлення з посиланням на Єрмака щодо самокультивування нарративу про те, що Україна є найкорумпованішою країною у світі. Він критикував людей, які "роздувають масштаби корупції" в країні. В українському інфопросторі це зустріло певну частку конструктивної критики, але стало предметом жорсткої маніпуляції з боку російських та проросійських акторів, які вбачали в цьому конфлікт Єрмака-Сороса та подібні до нього елементи	241	3 134 901
[2]	Повідомлення з посиланням на некоректно використану фразу Тищенка в залі суду: "Корупціонери повинні нас боятися... нас ніхто не повинен боятися".	123	4 344 527
[3]	Повідомлення про те, що українці жорстко критикували Зеленського в Instagram, коли він вітав націю з Днем Конституції. Критика (щодо мобілізації, корупції, неефективності тощо) була скомпонована та представлена читачеві як така, що відображає почуття всіх українців	115	1 906 484
[4]	Повідомлення, що використовують смерть співробітника	85	692 105

	американського посольства для культивування нарративу про те, що Київ вбиває людей, щоб не допустити викриття масової корупції		
[5]	Повідомлення про те, що в Офісі президента налагодили корупційну схему закупівель, за якою 30% від суми контракту "повертається" чиновникам у вигляді відкату	61	378 399
[6]	Повідомлення з посиланням на статтю Politico про динаміку відносин між Банковою та журналістами, в якій останні звинувачували владу в тиску на журналістів через мобілізацію. Це було використано для культивування нарративу про те, що корумпований Київ неправомірно мобілізує українців для покарання інакомислячих	55	525 681
[7]	Повідомлення з керованого Росією Telegram-каналу "Легітимний" із закликами до українців протистояти корумпованому Зеленському, виступаючи проти мобілізації, дезертируючи з армії та якомога більше критикуючи владу	30	351 274
[8]	Повідомлення з російського Telegram-каналу "Легітимний" про те, що в Офісі президента України панікують у зв'язку з американськими президентськими дебатами. Джерела стверджують, що Єрмак боїться, що Трамп після приходу до влади ініціює перевірки та антикорупційні розслідування щодо іноземної допомоги	21	653 785
[9]	Меседжі про те, що корупція вже давно стала атрибутом української національної ідентичності, що створює серйозні проблеми для всіх, хто наважується мати справу з Києвом	19	90 752
[10]	Меседжі, спрямовані насамперед на населення на тимчасово окупованих територіях України, в яких стверджується, що корупція в Україні така жахлива, тому що чинна влада є безпринципними західними пішаками	11	81 779
[11]	Повідомлення про те, що захід, організований міжнародною організацією Solidaritätsnetz International (https://solidaritaetsnetz.org/discussion-how-to-stop-the-war/), був альтернативною та адекватною конференцією щодо миру в Україні, де могли прозвучати заяви про те, що "після перевороту 2014 року Україна стала васалом корумпованого Заходу". Це було представлено як мейнстрім серед учасників конференції	11	18 539
[12]	Меседжі, спрямовані насамперед на населення ТОТ, про те, що Зеленський продав український суверенітет корумпованому Заходу, порушивши тим самим Конституцію	10	120 768
[13]	Повідомлення про те, що грантові банди активістів знищують Україну, позбавляючи її суверенітету	4	17 944

Мобілізація

Ідентифіковані ТСА інциденти, пов'язані з корупцією під час мобілізації, склалися з 121 повідомлення у 5 інцидентах, які набрали 1 735 352 перегляди та 11 006 реакцій.

Діяльність російських та проросійських акторів щодо корупції під час мобілізації схожа на попередні періоди. Така комунікація зазвичай складається з 1) гіперболізації окремих кричущих новин, 2) культивування нарративу про тотальну корумпованість і безкарність територіальних призовних пунктів, 3) залякування мобілізацією/конфіскацією майна, 4) просування нарративу про негуманність мобілізації, де корупція використовується лише для посилення основної ідеї.

Наприклад, повідомлення з підконтрольного Росії Telegram-каналу "Ukraina.RU" про випадок корупції в дніпровському пологовому будинку, де лікарі нібито підробляли свідоцтва про народження, щоб уникнути мобілізації, були використані для культивування нарративу про тотальну корупцію в Україні (№2 у таблиці нижче). Цю інформацію поширювали 12 скомпрометованих суб'єктів.

Повідомлення з посиланням на Guardian про те, що українці готові витратити все, щоб дати хабар, аби уникнути військової служби, поширювали 45 скомпрометованих суб'єктів (№1 у таблиці нижче). Інциденти, пов'язані із західною пресою або представниками влади, отримують непропорційно велику кількість повідомлень.

№	Опис	Повідомлення	Перегляди
[1]	Повідомлення з посиланням на Guardian про те, що українці готові витратити все на хабар, щоб уникнути служби в армії	77	747 782
[2]	Повідомлення з підконтрольного Росії Telegram-каналу "Ukraina.RU" про випадок корупції в пологовому будинку Дніпра, де лікарі нібито підробляли свідоцтва про народження, щоб допомогти уникнути мобілізації. Цей інцидент був використаний для культивування нарративу про тотальну корупцію в Україні	25	168 268
[3]	Повідомлення російської пропагандистки Скабеєвої, в яких експлуатується думка українського військовослужбовця про переваги американської системи військового призову над системою мобілізації в Україні. Це було вирвано з контексту і використано для просування нарративу про те, що мобілізація є покаранням для бідних, якого багаті можуть легко уникнути	9	125 120
[4]	Повідомлення з підконтрольного Росії Telegram-каналу "Резидент", в яких стверджується, що корупція у призовних пунктах не розслідується належним чином доти, доки не будуть зняті звинувачення	6	628 740
[5]	Повідомлення з російського Telegram-каналу "Картель" про те, що чиновники конфісковуватимуть майно ухильників від мобілізації та	4	65 442

	продаватимуть його з метою отримання особистої вигоди.		

Сфера оборони

Виявлені ТСА інциденти про корупцію в армії – це 1 145 повідомлення у 5 інцидентах, які набрали 5 369 875 перегляд та 173 276 реакції.

Найбільш обговорюваним інцидентом, пов'язаним з корупцією в армії, стала нібито корупційна закупівля армійських фляг за втричі завищеними цінами (№1 у таблиці нижче). В українському інфопросторі це викликало гостру критику, оскільки Міністерство оборони та уряд в цілому звинувачувались у потуранні подібним діям. Часто згадувалися образи экс-міністра Резнікова та "яєць по 17 грн", а ймовірна безкарність за це розглядалася як така, що дозволяє корупції продовжуватися. Російські та проросійські мережі впливу зображували це як доказ повної деградації державного апарату в Україні. У ньому брали участь 158 скомпрометованих акаунтів.

Підтема "Корупція на фортифікаційних спорудах" була активна переважно в українському інфопросторі, оскільки єдиним значущим інцидентом у цій сфері стало поширення думки політика Ар'єва, який критикував незадовільний стан фортифікаційних споруд у Запорізькій області та звинувачував у цьому корупцію (№2 у таблиці нижче).

Повідомлення, що використовують офіційну статистику розшуку зброї в Україні для створення нарративу про те, що Україна продає зброю різним злочинним угрупованням, поширювалися 28 скомпрометованими акаунтами (№3 у таблиці нижче).

Повідомлення від російської хакерської групи "Берегині" про те, що вони отримали результати аудиту ЗСУ, були використані для створення нарративу про тотальну корупцію в ЗСУ (№5 у таблиці нижче). Ми не змогли перевірити суть таких тверджень. Представлені документи датовані січнем 2023 року, однак використовуються для культивування нарративу про тотальну корупцію в сьогоднішні.

№	Опис	Повідомлення	Перегляди
[1]	Інформаційне висвітлення інциденту щодо закупівлі армійських фляг за втричі завищеними цінами	948	4 530 375
[2]	Повідомлення від політика Ар'єва, який критикував незадовільний стан фортифікаційних споруд у Запорізькій області, звинувачував у корупції	116	41 925
[3]	Повідомлення, що використовують українську офіційну статистику розшуку зброї в Україні. Джерела припускають, що вся ця зброя була викрадена і більшість з неї була продана злочинцям у західних країнах. Не береться до уваги проблема обліку та "зниклої безвісти" зброї	41	666 440
[4]	Повідомлення, доповнені відеозаписом українського військовополоненого, який розповідає, що командири "Азову" їдять смачну їжу і дивляться фільми на "Азовсталі", в той час як всі інші страждають від злиднів війни	26	65 442

[5]	Повідомлення від російської хакерської групи "Берегині" про те, що вони отримали результати аудиту ЗСУ. Це було використано для створення нарративу про тотальну корупцію в ЗСУ	14	65 693

Правоохоронна система

Інциденти, ідентифіковані ТСА щодо корупції в правоохоронних органах, становили 699 повідомлень у 2 інцидентах, які набрали 3 420 888 переглядів та 201 344 реакції.

Найбільш обговорюваним інцидентом, пов'язаним з корупцією в правоохоронних органах, стала катастрофа навколо митної служби в Одеському порту, коли найбільша в світі контейнерна компанія MSC відмовилася заходити в порт через корупцію та необґрунтовані вимоги місцевої митниці (№1 у таблиці нижче). В українському інфопросторі це викликало жорстку критику влади в Києві за те, що вона втрачає міжнародний престиж, а отже, втрачає економіку, а отже, програє війну. Російські та проросійські актори використовували це для дискредитації українських морських перевезень і культивування нарративу про те, що світ втрачає довіру до України. У ньому взяли участь 93 скомпрометовані актори.

№	Опис	Повідомлення	Перегляди
[1]	Повідомлення про те, що найбільша у світі контейнерна компанія MSC відмовилася заходити в Одеський порт через корупцію та необґрунтовані вимоги місцевої митниці	691	3 411 086
[2]	Повідомлення про затримання в Харківській області великого наркоугруповання, яке кришувала місцева поліція	8	9 802

Відбудова

Виявлені ТСА інциденти, пов'язані з корупцією у відновленні України, включали 709 повідомлень у 3 інцидентах, які набрали 4 432 552 переглядів та 64 990 реакцій.

Найбільш обговорюваним інцидентом, пов'язаним з реконструкцією, стало висвітлення у ЗМІ затримання СБУ та НАБУ посадовця Укренерго за нібито закупівлю бронешитів для персоналу за завищеними цінами (№1 у таблиці нижче). Це викликало критику на адресу "Укренерго" загалом, яке протягом кількох тижнів часто звинувачували в корупції, і особисто на адресу голови "Укренерго" Кудрицького. 48 скомпрометованих акторів використали це для створення нарративу про тотальну корупцію в Україні.

№	Опис	Повідомлення	Перегляди
[1]	Повідомлення, пов'язані зі справою посадовця "Укренерго", який нібито закупив бронешити для персоналу за завищеними цінами. Його затримали СБУ та НАБУ, звідси і висвітлення у ЗМІ	641	4 290 401

[2]	Повідомлення від антикорупційного активіста Шабуніна, який критикував владу за повернення корупції у сферу реконструкції, про що свідчать договірні ціни у Вінницькій області	40	129 931
[3]	Повідомлення від політика Ар'єва, який критикував українську владу за погану роботу, яка нібито діє на користь Ахметова в енергетичному секторі	28	12 220

КОРИСНЕ ДЛЯ КОМУНІКАЦІЇ:

- Активність неавтентичних акаунтів у цей період значно активізувалася;
- Спектр наративів, що просуваються неавтентичними акаунтами, є незмінним, власне повідомлення – узагальнені та доволі абстрактні;
- Роль корупції, боротьба з нею та її інформаційне висвітлення в Україні посіла центральне місце в політичному топі корупційної тематики;
- Найбільш обговорювані інциденти пов'язані з корупцією в Міноборони, Одеській митниці та "Укрэнерго";
- Наративи, що просуваються російською пропагандою через ботів та через соціальні мережі за допомогою постів, є досить співзвучними.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Методологія аналізу ґрунтується на виборі ключових слів, розширеній обробці природної мови та якісному аналізу результатів. Для виявлення пов'язаних із державою та зловмисників ТСА покладається на дані, надані наглядовими організаціями (такими як «Детектор медіа»), а також на власну експертизу. Важливо підкреслити, що дезінформація може поширюватися різними способами: стимулюванням законних дискусій, які вигідні зловмиснику, поширенням напівправди або навмисним маніпулюванням фактами для підвищення довіри до інформації.

ТЕРМІНИ

Український інфопростір - стосується контенту, який поширюється з метою впливу на аудиторію в Україні.

Інцидент/інформаційний привід - інформація, що з'являється в мережі та привертає увагу через свій вплив або потенційні наслідки.

Фейкова інформація - контент, навмисно створений для того, щоб виглядати справжнім або правдивим, часто з метою введення аудиторії в оману.

Скоординована неавтентична поведінка (СІВ) - маніпулятивна тактика, що передбачає використання комбінації автентичних, фейкових і дубльованих акаунтів у соціальних мережах для створення ворожої мережі (ВМ) на різних платформах соціальних мереж.

Репост - відрізняється від «посту» відсутністю будь-якої інформації, доданої стороною, що робить репост, до оригінального допису; якщо така інформація додається, то матеріал вважається постом.

